

LITHUANIAN DAILY UNITY

VIENYBĖ

Oldest Lithuanian Newspaper
193 Grand St., Brooklyn, N. Y.
Telephone: EVERgreen 7-7840
Published daily except Sundays and Holidays by

Lithuanian Press Corp., Inc.
Entered as Second Class Matter October 23, 1907 at the Post Office at Brooklyn, N. Y. Under the Act of March 3, 1879
Advertising rates on application

PRENUMERATA

Table with subscription rates: Brooklyn ir užsieniuose: Metams \$7.00, Pusei metų \$3.75, Trims mėnesiams \$2.00, Vienam mėn. \$0.90

Visais reikalais adresuokite: Lithuanian Press Corporation
193 Grand St., Brooklyn N. Y.
A. S. Trečiokas — Prezidentas, S. E. Vitaitis — Redaktorius.

BENDRAS VISOS TAUTOS REIKALAS

Vakar dienos VIENYBĖS laidoje nurodėme kokias skaudžias pasekas jau šiandien jaučiami dėl nepasistengimo įkurti archyvo mūsų gyvenimo istorinei medžiagai rinkti ir jai globoti.

Dabar prisėdina prisiminti galimybes šiam dideliui, bet svarbiam ir būtinam darbui. Pirmiausiai reikia pabrėžti, kad Amerikos lietuvių gyvenimo istorinė medžiaga yra bendras visos tautos reikalas.

Bet gi pirmiausiai reikia mums patiems, Amerikos lietuviams, susirūpinti šiuo reikalu. Reiktų įkurti tarpsovinį komitetą, kuriam būtų pavesta rūpintis sudarymu archyvo istorinei medžiagai surinkti.

Taigi tokiame darbe reikia sudaryti autoritetingą komitetą, kuriam visa Amerikos lietuvių išeivija pilnai pasitiktų ir jį paremtų visais žvilgsniais. Nors tokio komiteto darbas apribotų vien kultūrine veikla, bet gi mūsų gyvenimo aplinkybės reikalauja, kad tokis komitetas būtų tarpsovinis.

Tad išeivinių grupių vadai, nors šiuo visiems bendru ir svarbiu reikalu iškilime aukščiau srovinių smulkmenų. Visoms srovėms bus lygi skriauda, jei Amerikos lietuvių gyvenimo istorinė medžiaga galutinai sunyks.

KĄ REIŠKIA IŠGAMA

Tankiai girdime žmones kalbant apie išgamą ar tai išsi-keikiant išsireiškiama ant ko: — ak tu išgama! Tikrenybeje žodžio prasmė išgama reiškia nei mažiau, nei daugiau kaip tik išsigimimą arba kuomi nors skirtingumą nuo savo tėvų.

viškus išgamas darosi, rodos, neįtikėtini dalykai. Kaip, rodos, galėtų atsirasti tokie su-tvėrimai kuriems jau nesvarbi nė tautos garbė, nė jo brolių gerovė. Išgamoms visokie jų tautos nepasiseikimai ir nelaimės yra džiaugsmas. Išgamoms už svetimus skatikus gali par-duoti savo visą tautą.

AMERIKIETIS SPORTINIKAS VEDE LIETUVOJE

KAUNAS. — Šiomis dienomis žinomasis sportininkas — krepšininkas M. Ruzgys susituo-kė su sportininke-lengvaat-lete D. Vitartaitė. Vestuvėse dalyvavo ir Amerikos Jungtin-ųjų Valstybių nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministras Lietuvai Owen J. C. Norem.

VASAROS NAKTIES SAPNAS ANT SARTŲ EŽERO KRANTO

Rašo Ant. Venclova

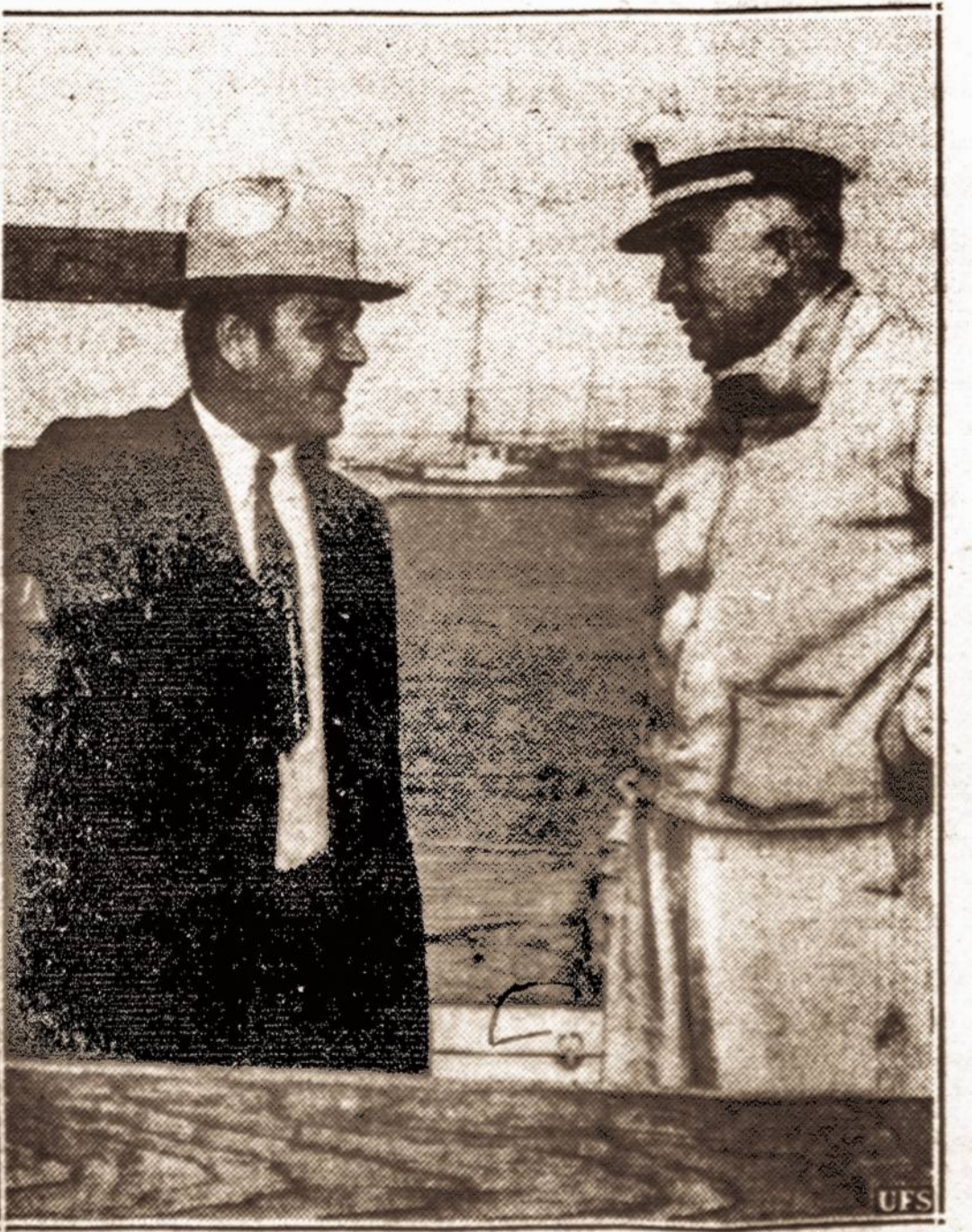
(Užbaiga)

O kai artinasi vakaras, dieną tartum nepastebimai paukščiai užlieja savo giesmėmis ant krantų snaudžiančius miškus. Krantų medžiai išdidžias viršūnes paneria į sustingusį vandenį, ir nuostabi paukščių sustartinė prasideda tartum spalvingas vakarinis koncertas.

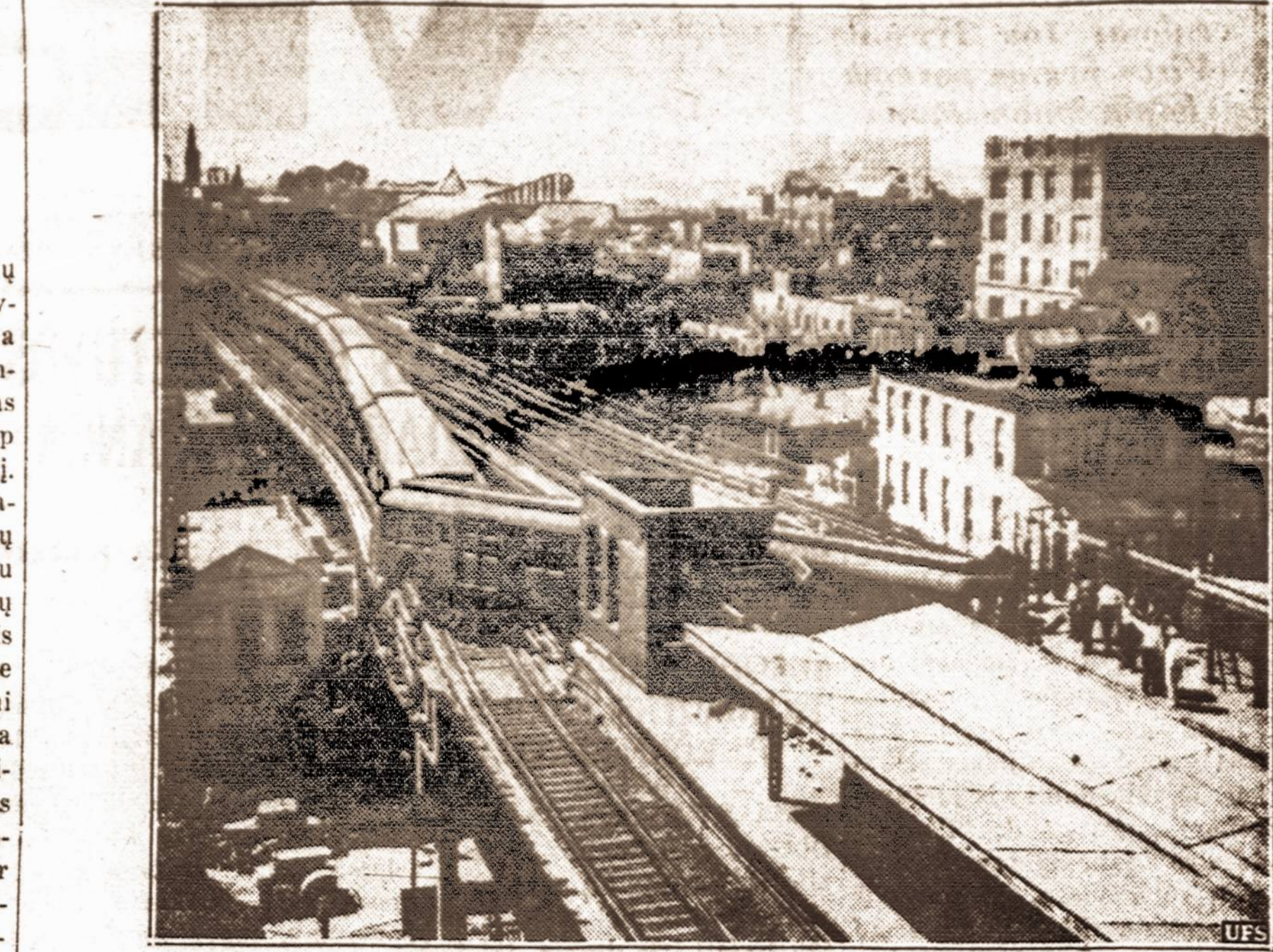
Čia netoliese, ant pat status kranto iš kitų pusių giliais grioviais apkastas stūksa labai senas Velykuškių pilialkalis, kurį 1933 m. kasinėjo archeologas pulk. Tarasanka. Šis pilialkalis, archeologų nuomone, jau prieš Kristaus gimimą buvo lietuvių gyvenimo vieta.

„Mūsų bažnyčioj Yra daug piliorių — Neguliu matyti, Kur mergelė stovi...“

800 LIETUVIŲ VAIKŲ NETURI MOKYKLŲ
KLAIPĖDA. — Lietuvių vaikų Klaipėdoje ir krašte neteko savo mokyklų. Dabar jie turi lankyti vokiškas mokyklas, kur yra persekiojami.

Pasidavė. — Kalifornijos pakraščiuose iki šiol buvo operuojami Casino laivai, kuriuose azartininkams buvo leidžiama laisvai lošti iš kortų ir kitų azartinųjų lošimų.

Traukinio nelaimė New Yorke. — Šiomis dienomis prie Ocean Parkway "L" stoties nuo bėgių nukrito vienas vagonas, kuris sugriovė iešmininko būdelę ir sužeidė 22 žmones.

RUOŠIASI ATŽYMĖTI AMERIKOS LIETUVIŲ VEIKLOS SUKAKTĮ

Amerikos lietuviams gerai žinomas žurnalistas ir veikėjas, p. K. V. Račkauskas rašo VIENYBĖS redaktoriui sekančiu svarbiu reikalu: „Lietuvoje reiktų atžymėti vieną labai svarbų dalyką, būtent 25-ųjų metų sukaktį nuo dienos, kada mes, Amerikos lietuviai, sušaukėme Pirmą Amerikos Lietuvių Visuotinąjį Seimą 1914 metų pabaigoje.“

Ar iš tikrųjų šie aukštaitiųjų vyrų vasaros naktimis lanko ir laimina savo nuostabų kraštą? Ar jie tik pasivaizdavo viešiniams keliautojui prie gesticio lauzo? Jeigu tai buvo ir sapnas, tai toki sapnai sapnuojasi tik vasaros naktimis.

800 LIETUVIŲ VAIKŲ NETURI MOKYKLŲ
KLAIPĖDA. — Lietuvių vaikų Klaipėdoje ir krašte neteko savo mokyklų. Dabar jie turi lankyti vokiškas mokyklas, kur yra persekiojami.

Rikios Lietuvių Visuotiniojo Seimo sušaukimo ir jo nutarimų dokumentai ir protokolai, sunku pasakyti. Net ir laikraščių kompleksai vokiečiai būtų galima siuntinėti net į Lietuvą, jei tokie yra.

„Ryžausi rašyti Lietuvos spaudoje apie 1914 metų įvykius, tik man stinga medžiagos — niekur Lietuvoje nerasta Amerikos laikraščių komplektų iš to meto. Man kaip tik stinga mūsų atsišaukimų prieš Vis. Seimą, stinga seimo sudėties ir protokolų, kartu su rezoliucijomis. Būčiau labai dėkingas, jei kas nors man atsiųstų tų metų komplektą Tėvynės — gražinčiau su didėle padėka. Jei nebūtų galima paskolinti komplekto, gal kas nors sutiktų nurašyti iš Tėvynės tuos dokumentinius dalykus, aš kada nors sumokėčiau už perrašymą. Pagalvokite, gerbiamasis, ir parašykite man. Už skubą taip pat būsiu atskirai dėkingas.“

„Aš būčiau tos nuomonės, kad amerikiečiai lietuvių turėtų pristatyti kurį nors mūsų veikėją, kurs stropiai surinktų medžiagą Amerikos lietuvių istorijai iš to laikmečio. Mes, senesnieji, išmirsime, o jaunoji karta nė nežinos, kokį darbą mums teko dirbti. Lietuvoje tiktai patys amerikiečiai pasikalbėjimuose sugeba objektingai įvertinti savo darbą Amerikoje ir jo darbo įtaką Lietuvos kultūrai ir politiniam gyvenimui. Bet Lietuvos žmonių tarpe žinių apie mus visai stin-ga. Bet tai jau platesnis užsi-mojimas, kurį bus galima vykdyti tiktai ateityje.“

Siandien pasitenkinti mažesniu darbu, pav., kaip ir mano sumanymas rašyti apie 25 metų sukaktį. Būtų gera, jei mes patys plačiau apie tai parašytume ir išleistume knygą AMERIKOS LIETUVIAI DID. KARO METU. Tai būtų atsakymas į kun. Bartuškos panegirikus ir į jo paleistus tautinei srovei šmeižtus, j kuriuos dar niekas Lietuvoje ir Amerikoje neregavo.“

Taigi sumanymas svarbus ir remtinas. Bet ir čia susitinkame su ta pačia nelaimė, kad Amerikos lietuvių neturime savo veiklos istorinei medžiagai globoti archyvo. Ar kur nors yra užsilikę Pirmojo Ame-

rikos Lietuvių Visuotiniojo Seimo sušaukimo ir jo nutarimų dokumentai ir protokolai, sunku pasakyti. Net ir laikraščių kompleksai vokiečiai būtų galima siuntinėti net į Lietuvą, jei tokie yra.

Gal kas malonės pagelbėti p. K. V. Račkauskui šio svarbaus jo sumanymo įvykinimui. Jei kas turi kokios dokumentalės medžiagos susijusios su Pirmo Amerikos Lietuvių Visuotiniojo Seimo sušaukimu ir jo nutarimais, malonėkėte persiųsti p. Račkauskui. Jis pasi-

gyvenime būtų iškelta pilnu-moje Amerikos lietuvių veikla Lietuvos nepriklausomybės kovose. Teisingai p. Račkauskas pastebi, kad jei mes patys neprasitarime apie savo nuveiktus darbus, kiti nieko nekalbės. Todėl reiktų pagelbėti kiek tik kas išgalime p. Račkauskui Lietuvoje atžymėti mūsų darbus Lietuvos labui. Visokią medžiagą p. Račkauskui galima siųsti sekančiu adresu: K. V. Račkauskas, Pašto Dežutė 375, Kaunas, Lithua-nia.

RIMTAI RUOŠIAMASI ELEKTROFIKUOTI LIETUVĄ

KAUNAS. — Susisiekimo ministras inž. K. Germanas liepos 28 d. painformavo spaudą apie vyriausybės planus Lietuvai aprūpinti elektros šviesa ir energija. Elektrai Lietuvoje gaminti du svarbiausi šaltiniai yra upių srovės ir durpių kuras. Žinovų teigimu Lietuvos upės gali duoti apie 150,000 kw. elektros energijos. Ligišiol Lietuvos miestai ir mies-teliai apsirūpina elektra pri-vatinėmis arba savivaldybių įrengtomis elektrinėmis, kurių nemaža dalis kurenama impor-tuojama nafta. Miestams ir pa-gal išgales visam kraštui pigia elektra aprūpinti vyriausybė yra paruošusi eilę projektų di-džiulėms elektrinėms statyti. Viena galingesnė elektros sto-tis numatyta statyti Rekyvoje, netoli Šiaulių, ir iš jos tiekti elektros energiją Šiauliams, Kuršėnams, Radviliškui, Šedu-vai ir Panevėžiui, pastatant tam reikalui transporto liniją, iš kurios galėtų gauti elektros energiją ir mažesni sunaudoji-mo punktai, kaimai ir miesteliai.

Jau visiškai pribrendo reik-kales statyti didesnę hidro-elektreinę Kauno rajone. Aukš-čiau Kauno Nemunas galėtų būti pakinkytas jėgai du kar-tu: prie Birštono (Birštono kil-pos projektas) ir prie Pažais-lio. Birštono kilpos projektu numatoma patvenkti Nemuną prie Nemaniūnų apie 17 m. aukščio, t. y. tiek, kad upė būtų sunaudota iki pat Vil-niaus krašto sienos; iš šios už-tvankos vandenį kanalu per-leisti į Verknės slėnį prie Bir-štono ir čia pastatyti antrą už-tvanką. Šiuo projektu abi už-tvankos duotų apie 50,000 kw., bet jis būtų pats brangiausias (apie 60 mil. lt. be tinklų). Nemunas prie Pažaislio su už-tvanka apie 14 mil. t. y. tiek,

kad paspiris būtų suderinta su Birštono užtvanka, duotų apie 28,000 kw. energijos.

Neris numatoma sunaudoti jėgai taip pat du kartu: prie Kleboniško su užtvanka apie 10 m. aukščio, kur galėtų būti gauta apie 11,000 kw. ir aukš-čiau Jonavos prie Skurulių su užtvanka apie 17 m. aukščio ir vandens paspiriu iki Vil-niaus krašto sienos ir Ukmer-gės. Ši užtvanka duotų apie 20,000 kw. Neris užtvanka prie Skurulių ir Nemuno už-tvanka prie Pažaislio kiekvie-na kainuotų tarp 25—30 mil. lt.

Šiuo metu pasidarė labai ak-tualūs elektros reikalai Vaka-rų Zemaityje: yra reikalo praplėsti Palangos, Kretingos, Plungės elektrines ir duoti elektros energiją Šventajai. Šiame rajone norima pastaty-ti hidroelektreinę ant Minijos, iš kurios galima būtų gauti apie 1,200 kw. energijos ir ku-riuos prie dabartinių sąlygų pa-kaktų ilgesniam laikui. Ateityje numatoma Minijos elektrinė sujungti per Tėlsius ir Kuršėnus su Rekyvos žilumine elektrine ir šių elektrinių veik-lą suderinti. Minijos elektrinės projektas jau paruoštas ir jį ateinančiais metais galima bū-tų įvykdyti.

DIDELĖS ŠAULIŲ ŠVENTĖS

KAUNAS. — Siemet Mari-jampolės rinktinėje (visoje apskrityje) ruošinama 4-se vieto-se didelės šaulių šventės. Mari-jampolėje su labai dideliu pa-sisekimu šventė jau įvykdyta. Panaši šaulių šventė įvyko S. Kalvarijoje, kur buvo didelės iškilmės ir turininka progna-ma. Be to, didelės šaulių šven-tės dar įvyks Prienuose ir Ką-lų Rūdoje.

